

Drøftingsnotat til samråd i bispedømmene

Kirkemøtet 2022 fattet et prinsippvedtak om ny kirkelig organisering (sak KM 10/22), og Kirkerådet behandlet i desember 2022 en overordnet fremdriftsplan for organiseringsarbeidet (sak KR 103/22). Disse vedtakene er gjengitt nedenfor.

Fremdriftsplanen legger opp til at Kirkemøtet i august 2023 skal gi føringer for videre arbeid med regelverk om:

1. Folkevalgte som kirkelig styringstjeneste
2. Biskopens tilsyn og ledelse
3. Ordning for daglig ledelse

Dette notatet presenterer spørsmål knyttet til disse tre temaene, som et grunnlag for samråd mellom soknets organer på den ene siden og bispedømmerådet og Kirkerådet på den andre.

Vedtaket på Kirkemøtet 2022

1. Kirkemøtet ber Kirkerådet fremme en eller flere saker til Kirkemøtet om konkrete endringer i kirkeordningen eller øvrig regelverk, som bygger på følgende modelluavhengige elementer eller føringer:
 - a. Menighetsrådets rolle skal styrkes, herunder ved tilsettinger og ved at ansatte som arbeider i soknet, er forpliktet på menighetsrådets planer.
 - b. Biskopens tilsyn skal styrkes og ledelsen tydeliggjøres, uten at biskopen skal utøve arbeidsgivers styringsrett på samme måte som i dag.
 - c. Ansvar til folkevalgte styringsorganer og deres valgte ledere i Den norske kirke tydeliggjøres og rammevilkårene styrkes.
 - d. Bispedømmerådets rolle som strategisk lederorgan i bispedømmet skal styrkes.
 - e. Den daglige ledelsen skal gjennomgående være todelt, og kirkefaglig og administrativ leder skal være sidestilt. Den konkrete utformingen av ledelse i kirken utredes nærmere og høres for ny behandling i Kirkemøtet. Det må blant annet utredes hvordan prostens kirkefaglige ledelse utøves i samarbeid med biskopen, fellesrådet og i forhold til kirkefaglig ledelse i soknet.
 - f. I det videre arbeidet skal det utarbeides felles rammeverk, strategier, politikk og systemer for å legge til rette for enhetlig og effektiv forvaltning og sammenheng i hele trossamfunnet. Dette omfatter blant annet felles

personalreglement for hele trossamfunnet, et system for konflikthåndtering og system for HMS.

- g. Prestetjenesten må fortsatt organiseres under prostens ledelse, og i mange tilfeller i geografiske områder som er større enn dagens fellesrådsområder.
 - h. Det skal ikke være noe krav om sammenslåing av kirkelige fellesråd. Eventuelt samarbeid må vokse frem nedenfra og ut fra lokale forutsetninger. Det bør stimuleres til etablering av samarbeid mellom fellesråd som ønsker det, i tett kontakt med de berørte kommuner.
 - i. Samisk kirkeliv skal styrkes.
 - j. Kvensk kirkeliv skal styrkes.
 - k. Organiseringen av Døvekirken, andre kategorialmenigheter og spesialpresttjenester må vurderes særskilt, og kan følge andre prinsipper enn organiseringen av den alminnelige kirkelige virksomheten.
 - l. Lederen av Den norske kirkes ungdomsutvalg skal være medlem av Kirkemøtet. Det må samtidig utredes tiltak for å øke ungdomsrepresentasjonen i Kirkemøtet.
2. Kirkemøtet går inn for en videreutviklet modell 3 med samlet og samordnet utøvelse av arbeidsgiverfunksjoner, men der rettssubjektet Den norske kirke fortsatt er arbeidsgiver for prestene og soknene ved fellesrådet fortsatt er arbeidsgiver for de andre ansatte som arbeider i soknene. Modellen skal ivareta lokal forankring og sammenheng i kirkeorganisasjonen. Kirkemøtet ber Kirkerådet utrede en ordning der stillinger i kirkelig fellesråd som helt eller delvis er finansiert av midler fra rettssubjektet Den norske kirke i framtiden blir ansatt i rettssubjektet Den norske kirke, med tilskudd fra kirkelig fellesråd.
3. Kirkemøtet understreker at soknets organer må involveres i det videre arbeidet med å følge opp Kirkemøtets prinsippbeslutning. Ansattes organisasjoner involveres i tråd med gjeldende regler og avtaleverk.

Vedtak fra Kirkerådet 8.–9. desember 2022

- 1. Kirkerådet legger opp til en videre skrittvis behandling av ny organisering på kirkemøtene i 2023, 2024 og 2025.
- 2. Kirkerådet planlegger at Kirkemøtet i 2023 kan legge rammer for videre framdrift og gi føringer for videre arbeid med regelverk om folkevalgte som kirkelig styringstjeneste, biskopens tilsyn og ledelse, og ordning for daglig ledelse.

3. Kirkerådet planlegger videre at Kirkemøtet i 2024 kan behandle spørsmål som gjelder ansvar og vilkår for folkevalgte og deres valgte ledere, styrking av bispedømmerådet som strategisk organ og styrking av menighetsrådets rolle.
4. Kirkerådet ber om at det etableres en struktur for samråd mellom soknets organer og Kirkerådet og mellom soknets organer og bispedømmerådet. En plan for dette kommer til behandling i Kirkerådets neste møte.

Bakgrunn

Styringen av Den norske kirke tar utgangspunkt i en luthersk forståelse av kirken som samfunnet av de hellige, dvs. alle de døde. Ut fra en luthersk menighetstenkning er det kirken som helhet, altså hele fellesskapet, som har de kirkelige styringsfullmaktene.

Når styringsfullmaktene etter luthersk forståelse er forankret i hele menighetens ansvar for kirkens oppdrag, får ledere sitt mandat fra fellesskapet gjennom dets demokratisk valgte organer. Dette gir legitimitet til både valgte rådsledere og tilsatte ledere. Den norske kirke styres gjennom demokratiske styringsorganer som utgår fra kirkelige valg. Kirkemøtet er øverste organ i og for Den norske kirke.

Kirken har også en særskilt tjeneste (prestedtjenesten) som forkynner evangeliet og forvalter sakramentene for at mennesker skal komme til tro.

Representanter for prestedtjenesten er i kraft av sine stillinger faste medlemmer i de kirkelige rådene gjennom *samvirkemodellen*, som har utgangspunkt i utredningen *Kirkens embete og råd* fra 1987, og som siden er videreutviklet. Denne modellen beskriver hvordan de valgte medlemmene og prestedtjenesten sammen utgjør rådene som lokalt, regionalt og nasjonalt er styringsorganene i Den norske kirke. Med basis i samvirkemodellen framstår rådene som de samlende styringsorganene på de ulike nivåene i kirken.

I Den norske kirke er biskopene også kalt til å ivareta tilsynsansvaret i kirken. De er på en særlig måte kalt til å være ledere som skal fremme og bevare enheten i kirken, og ha et overordnet ansvar for å ta vare på kirkens lære. Biskopene skal se til at de som vigsles til kirkelig tjeneste lever og lærer i samsvar med denne, og føre tilsyn med at de kirkelige rådene utfører sitt arbeid i lojalitet med den evangelisk-lutherske lære.

Drøftingstemaer

De valgtes styringstjeneste

Fra Kirkemøtets vedtak:

- *Ansvaret til folkevalgte styringsorganer og deres valgte ledere i Den norske kirke tydeliggjøres og rammevilkårene styrkes.*

Trossamfunnsloven forutsetter at Den norske kirke skal være demokratisk styrt med et valgt menighetsråd som organ for hvert sokn og et valgt kirkemøte som øverste representative organ. Kirkeordningen fastslår at i kommuner med flere sokn skal det være et kirkelig fellesråd, samt at hvert bispedømme skal ha et bispedømmeråd. Kirkemøtet har myndighet til å opprette andre demokratiske organer.

Kirkemøtets vedtak utvider og tydeliggjør ansvaret til soknets organer ved at kirkelig fellesråd skal få delegert arbeidsgiverfunksjoner for prestene.

Vedtaket forutsetter også at alle ansatte som arbeider i soknet, skal være forpliktet på menighetsrådets planer. Spørsmål som handler om folkevalgtes rammevilkår, skal etter planen komme til behandling på Kirkemøtet i 2024.

- 1. Hva skal til for at deres menighetsråd og fellesråd skal kunne utøve sitt styringsansvar på en god måte?**
- 2. Hvilke forutsetninger må være på plass for å sikre at de valgte styringsorganene på alle nivåer har en ordening for daglig ledelse som kan ivareta rådernes styringsansvar på en forsvarlig måte?**

Kirkelig fellesråd som arbeidsgiverorgan og daglig ledelse

Fra Kirkemøtets vedtak:

- Kirkemøtet går inn for en (...) samlet og samordnet utøvelse av arbeidsgiverfunksjoner, men der rettssubjektet Den norske kirke fortsatt er arbeidsgiver for prestene og soknene ved fellesrådet fortsatt er arbeidsgiver for de andre ansatte som arbeider i soknene.*
- Det skal ikke være noe krav om sammenslåing av kirkelige fellesråd. Eventuelt samarbeid må vokse frem nedenfra og ut fra lokale forutsetninger. Det bør stimuleres til etablering av samarbeid mellom fellesråd som ønsker det, i tett kontakt med de berørte kommuner.*
- Den daglige ledelsen skal gjennomgående være todelt, og kirkefaglig og administrativ leder skal være sidestilt. Den konkrete utformingen av ledelse i kirken utredes nærmere og høres for ny behandling i Kirkemøtet. Det må blant annet utredes hvordan prostens kirkefaglige ledelse utøves i samarbeid med biskopen, fellesrådet og i forhold til kirkefaglig ledelse i soknet.*
- Prestetjenesten må fortsatt organiseres under prostens ledelse, og i mange tilfeller i geografiske områder som er større enn dagens fellesrådsområder.*

Kirkemøtet har forutsatt at det fortsatt skal være forskjellige arbeidsgivere for prestene og for de øvrige lokalt ansatte, men at utøvelsen av arbeidsgiverfunksjoner skal være samlet og samordnet i kirkelig fellesråd, der hvor dette rådet har kapasitet til dette. Der man blir enige lokalt, kan det være ulik grad av samarbeid, ev. sammenslåing av fellesråd, men dette skal ikke være noe krav. Prestetjenesten skal fortsatt organiseres under prostens (faglige) ledelse, og med prostiet som tjenestedistrikt.

Kirkemøtets vedtak sier at daglig ledelse skal være todelt, og at «kirkefaglig» og «administrativ» leder skal være sidestilt. Det ligger i forlengelsen av Kirkemøtets vedtak at prosten og kirkevergen / daglig leder for fellesrådet i utgangspunktet ivaretar henholdsvis kirkefaglig og administrativ ledelse.

Det bør reflekteres over hvordan en slik ordning kan gis en utforming som ivaretar ulike forhold som eksisterer mellom fellesrådsområder og menigheter og prostier.

Det må derfor drøftes og klargjøres hvilke oppgaver som skal ivaretas av hvem. Begge lederne kan delegerer oppgaver slik at fagledelse på menighetsnivå kan ivaretas av soknepresten (eller en annen kirkefaglig ansatt), og administrativ ledelse av den som kirkevergen peker på.

- 3. Hvordan kan fordelingen av oppgaver mellom det som Kirkemøtet har kalt «kirkefaglig» og «administrativ» leder best skje i deres menigheter og fellesråd (vær konkret)?**
- 4. Har dere erfaringer lokalt med hensyn til ansvars- og oppgavefordeling mellom ulike lokale lederroller, som kan være nyttige for det videre arbeidet med utforming av en fremtidig ledelsesstruktur i Den norske kirke?**

Biskopens tilsyn og ledelse

Fra Kirkemøtets vedtak:

- *Biskopens tilsyn skal styrkes og ledelsen tydeliggjøres, uten at biskopen skal utøve arbeidsgivers styringsrett på samme måte som i dag.*

Biskopens tilsyn er en pastoral ledelse som gjelder både ansatte og råd i bispedømmet. Biskopene har som oppgave, hver for seg og som kollegium, å sørge for

å bevare kirkens enhet, å ta vare på den apostoliske lære og ha tilsyn med arbeidet i de kirkelige rådene og de kirkelige ansatte. Biskopen har et særlig tilsynsansvar overfor vigslet personell.

Utøvelsen av tilsynet krever en regelmessig og tett kontakt med menighetene som fellesskap, de kirkelige rådene og ansatte i kirken. For menighetene skjer dette i stor grad gjennom visitaser og andre besøk, og for de ansatte gjennom regelmessige samlinger og annen kontakt.

- 5. Hvilke forventninger har dere til utviklingen av bisperollen i Den norske kirke? På hvilken måte bør biskopens tilsyn og ledelse tydeliggjøres og styrkes?**

- 6. Har dere andre innspill til folkevalgtes styring, daglig ledelse i soknet og biskopens tilsyn og ledelse?**